

‘ACHTER ELKE GOEDE AFRIKAAN(SE VOETBALLER) STAAT EEN STRENGE BLANKE (COACH)’

DE WITTE TOVENAARS

Geen clubteam zonder een Afrikaan, maar waar zitten de Afrikaanse coaches? Van de zes Afrikaanse deelnemers dit jaar aan de World Cup zal alleen Algerije het met een Algerijn proberen. Afrikaanse coaches zijn geen sant op het eigen continent, laat staan in eigen land. **HANS VANDEWEGHE**

Toen Philippe Troussier in 1998 na omzwervingen langs Ivoorkust, Marokko, Tunesië, Burkina Faso in Zuid-Afrika zijn contract tekende als bondscoach, werd hij prompt naar Soweto gebracht. In een drie uur durende ceremonie, voor het huis van Winnie (toen nog mevrouw) Mandela, moest hij achtereenvolgens zijn handen en voeten wassen in geitenbloed, speciaal gebrouwd bier drinken waarvan de ingrediënten geheim waren en een isiphandia - een armband van het vel van een dode geit - dragen en vooral aanhouden.

HE WAS MY BROTHER EN VAN EEN ZWARTE ZIELSGENOOT PIK JE GEEN AUTORITAIRE BEHANDELING. WAS IK BLANK GEWEEST, HIJ HAD GEDAAN WAT IK HEM VROEG TE DOEN

Stephen Keshi (ex-Anderlecht en ex-coach van Togo en Mali)

”

Ten slotte mocht hij ook van de geroosterde geit eten, niet te versmaden als het een jonge geit is. De les? Je kan een blanke naar Afrika halen en die kan (moét) de Afrikaan tot veel dwingen, maar vraag de Afrikaan niet om zijn juju, witchcraft, sorcellerie of – in Zulu – sangoma op te geven. In voetbal draait niet alles om de coach en zijn voetbalkennis maar om het afdwingen van geluk, weet de Afrikaan. Troussier werd verzekerd dat hij een verkorte procedure had doorlopen. Sommige sangoma's duren 25 dagen.

Strakke regimes

De eerste coaches in Afrika dateren van de jaren vijftig en hebben een stempel gedrukt op de Afrikaanse voetbalcultuur. Aanvankelijk waren het vooral Hongaren die in uitwisselingsprojecten stapten in Noord-Afrika maar ook bezuiden de Sahara. Hongarije speelde het beste voetbal ter wereld in die tijd. De blanke trainer-coach was en is vooral gegeerd omdat hij... blank is en dat is een koloniale

insteek. Afrikaanse voetballers presteren veel beter met hun clubteams waar ze in strakke regimes worden begeleid, dan met hun nationale ploeg waar het allemaal wat losser en Afrikaanser is. Didier Drogba van Chelsea en Ivoorkust is daarvan het beste bewijs. Hoewel een exponent van black power made in Africa sprak hij ooit de profetische woorden: ‘Achter elke goede Afrikaanse voetballer, staat een strenge blanke coach.’ Hij sprak ze uit als een verwijt aan het adres van de voetballeiders van zijn continent.

Die strakke regimes zijn Europese (blanke) modellen en worden uitgetekend door hoofdzakelijke blanke coaches, die zich baseren op methodiek, statistiek en moderne managementtechnieken. Dat staat haaks op de Afrikaanse benadering die uitgaat van de inspiratie van het moment.

Jomo Sono was in Japan en Zuid-Korea in 2002 namens Zuid-Afrika de eerste zwarte coach van een team dat heeft deelgenomen aan de World Cup. Op datzelfde WK werd Nigeria getraind door Adegboye Onigbinde en vier jaar later deelde Luis Oliveira Gonçalves de lakens uit bij Angola. De zwarte coach is vandaag opnieuw onzichtbaar.

Sono is sinds vorig jaar technisch directeur van het Zuid-Afrikaanse voetbalbond en hoewel hij een felle voorstander is van eigenbeheer van het Afrikaans voetbal, kon ook hij het niet nalaten om een Braziliaan aan te stellen aan het hoofd van de Bafana Bafana. ‘Ik had de meest succesvolle zwarte coach ooit kunnen zijn. In 2002 wonnen we een wedstrijd en speelden een keer gelijk. Normaal volstaat dat. We werden derde omdat Paraguay een goal meer had gescoord. Zonde. Dat had de doorbraak kunnen betekenen. Het zal duren tot een Afrikaanse coach de tweede ronde haalt vooraleer de Afrikaanse voetballer zich voor iemand met een even donkere huid dubbel plooit.’

Eigen Algerijn eerst

Zes keer haalde aan Afrikaans team de tweede ronde. Zes keer onder het leiderschap van een blanke, vijf van de zes keer een

Europeaan. Ook dit WK zijn de kansen op triomf van een Afrikaans coach miniem, hoewel Algerije in een poule met Engeland, de VS en Slovenië een kans maakt.

Twee op drie teams (24) van het WK-veld in Zuid-Afrika doen beroep op buitenlandse coaches. Misschien geen te best idee, want nog nooit heeft een coach met een andere nationaliteit dan die van zijn voetballers de World Cup gewonnen. Meer zelfs, de enige buitenlander die zich ooit bij de laatste vier kon plaatsen, was de Braziliaan – en dus reserve-Portugees – Luiz Felipe Scolari met Portugal. Hij verloor in Duitsland vier jaar geleden de wedstrijd voor de derde plaats van het gastland.

EEN BLANKE KAN METEEN ORDE OP ZAKEN ZETTEN EN ZAL ZICH OOK NIKS AANTREKKEN VAN HET TRADITIONELE AFRIKAANSE RESPECT VOOR EEN OUDERE OF VOOR DE HIËRARCHIE

Kuketu Patel (Afrikaanse Voetbalconfederatie)

”

Tussen het uitgenodigde Egypte in 1934 en de verzekerde deelname van gastland Zuid-Afrika hebben Afrikaanse teams zich 34 keer kunnen kwalificeren voor de eindronde van de World Cup. Tien keer stond een landgenoot boven de nationale selectie. Alle andere keren waren het buitenlanders. Algerije is het koppigst, daar is het ‘eigen Algerijn eerst’. Het Maghreb-land staat voor de vierde keer in een eindronde en heeft altijd al beroep gedaan op een Algerijn. Nu halen ze zelfs de bondscoach van 1986 van onder het stof. Niet dat ze het nooit hebben geprobeerd met een buitenlander, want onder andere Georges Leekens heeft daar een tijd gewerkt.

De favoriete bondscoach van de Afrikaan lijkt de Fransman. Negien keer stond een Fransman aan het roer. Wie een koloniale link ziet, komt bedrogen uit want na Frankrijk leveren niet

Engeland (geen enkele keer) maar wel Joegoslavië of haar re-publieken zes keer een Afrikaans bondscoach. Vijf van de zes keer was het overigens een Serviër. Verder verdeelden zeven andere landen netjes alle postjes.

Respect voor de blanke

Kuketu Patel is een topper bij de Afrikaanse voetbalconfederatie CAF maar ook een zakenman uit de Seychellen met een Europese achtergrond. Hij kent de belangrijkste overwegingen om voor een blanke te kiezen (ook de Brazilianen zijn altijd blank): de daadkracht van de trainer die bij zijn onderhandelingen meteen dwingende eisen kan stellen tegenover de bond en de spelers. Patel: ‘Afrikaanse voetbalbonden zijn - en dat is zacht uitgedrukt – niet te best gestructureerd. Een blanke kan meteen orde op zaken zetten en zal zich ook niks aantrekken van de traditionele Afrikaanse respect voor een oudere of voor de hiërarchie. Die zegt: zo en zo hebben we het afgesproken, zo en zo zal het gebeuren. De Afrikaan heeft altijd respect voor de blanke, ook als de Afrikaan ouder is. Dat is nog een beetje kolonialisme, jawel.’

Troussier denkt dat de blanke een streepje voor heeft omdat hij juist de tradities niet kent. ‘Je mag het land niet te goed kennen. Je bekijkt je spelers en je selecteert. Vervolgens trek je je niks aan van beïnvloeding want die is nooit sportief geïnspireerd in Afrika.’ Volgens Stephen Keshi, de Nigeriaan die voor Anderlecht voetbalde en bondscoach is geweest van Togo en Mali, is het niet de blanke coach, maar eerder de zwarte voetballer die in oud-koloniale termen denkt. ‘In Togo had ik het aan de stok met een topspeler van dat team. Die kon het niet verdragen dat ik als zwarte hem onder de duim hield. *He was my brother* en van een zwarte zielsgenoot pik je geen autoritaire behandeling. Was ik blank geweest, hij had gedaan wat ik hem vroeg te doen.’ Celestine Babayaro, voormalig Nigeriaans international en ex-

Anderlecht vond nog iets helemaal anders erg belangrijk voor een coach om gezag af te dwingen: ‘Hoe groter zijn auto, hoe hoger zijn aanzien, des te meer gezag.’ Afrikaanse voetballers weten dat in het Afrikaanse voetbal gezag snel voorbij is, ook voor de blanke. Nigeria heeft de laatste tien jaar twintig keer van coach veranderd, Zuid-Afrika elf keer na de World Cup van 1998, Ghana zestien keer en Kameroen had zeventien bondscoaches in de twintig jaar nadat het team de kwartfinale had gehaald in het WK in Italië in 1990. Dat was de beste prestatie ooit (en nog steeds) van een Afrikaans team. De coach heette Valeri Nepomniachi die sindsdien zonder succes zelf bij twaalf clubs en federaties aan de slag was.

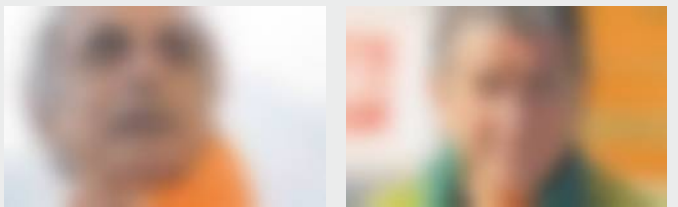
De Algerijn Rabah Saâdane coacht Algerije op het WK in Zuid-Afrika. De andere vijf Afrikaanse deelnemers hebben een buitenlander als bondscoach. ©afp

Het Kameroen van Roger Milla (9) haalde op het WK in Italië van 1990 de kwartfinales, het beste resultaat ooit voor een Afrikaans land. De Rus Valeri Nepomniachi was er toen bondscoach. Van 1990 tot 2010 had Kameroen 17 bondscoaches. ©belga/afp

Witte tovenaars op de World Cups

WK	LAND	COACH	NATIONALITEIT
1934	 Egypte	James McCabe	Schotland
1970	 Marokko	Blagoje Vidinic	Joegoslavië
1974	 Zaïre	Blagoje Vidinic	Joegoslavië
1982	 Kameroen	Jean Vincent	Frankrijk
1986	 Marokko	José Faria	Brazilië
1990	 Kameroen	Valeri Nepomniachi	Rusland
1994	 Kameroen	Henri Michel	Frankrijk
1994	 Nigeria	Clemens Westerhof	Nederland
1998	 Kameroen	Claude Le Roy	Frankrijk
1998	 Marokko	Henri Michel	Frankrijk
1998	 Nigeria	Bora Milutinovic	Servië
1998	 Zuid-Afrika	Philippe Troussier	Frankrijk
1998	 Tunesië	Henryk Kasperczak	Polen
2002	 Kameroen	Winfried Schäfer	Duitsland
2002	 Senegal	Bruno Metsu	Frankrijk
2006	 Ivoorkust	Henri Michel	Frankrijk
2006	 Ghana	Radomir Djukovic	Servië
2006	 Togo	Otto Pfister	Duitsland
2006	 Tunesië	Roger Lemerre	Frankrijk
2010	 Ghana	Milovan Rajevac	Servië
2010	Ivoorkust	Vahid Halilhodžic	Bosnië&Herzegovina
2010	Kameroen	Paul Le Guen	Frankrijk
2010	Nigeria	Lars Lagerbäck	Zweden
2010	Zuid-Afrika	Carlos Alberto Parreira	Brazilië

Halilhodzic (Ivoorkust). ©afp

Parreira (Zuid-Afrika). ©epa

Lagerback (Nigeria). ©espt

Le Guen (Kameroen). ©afp

Rajevac (Marokko). ©afp

Afrikaanse landen in ‘eigen beheer’

1978	 Algerije	Abdelmajid Chetali
1982	 Algerije	Mahieddine Khalef
1986	 Algerije	Rabah Saâdane
1990	 Egypte	Mahmoud Al-Gohari
1994	 Marokko	Abdellah Arji
2002	 Nigeria	Adegboye Onigbinde
2002	 Zuid-Afrika	Jomo Sono
2002	 Tunesië	Ammar Souayah
2006	 Angola	Luis Oliveira Gonçalves
2010	 Algerije	Rabah Saâdane